

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

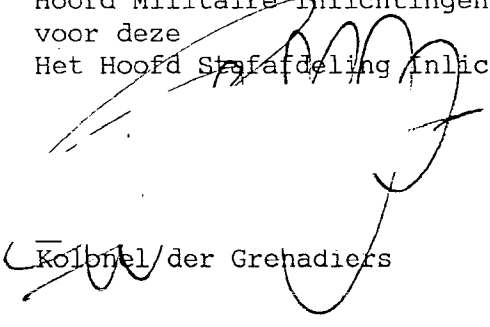
Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/0852	5 maart 1992
Onderwerp	Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 18/92)		

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grehadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/0852, d.d. 5 maart 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
18/92

(Afgesloten 051200 MRT 1992)

Kroatië

Naar verluidt heeft zich afgelopen zondag een explosie voorgedaan tijdens een bijeenkomst in Vinkovci (Oost-Slavonië) van de extreem-nationalistische Kroatische Rechtvaardigheidspartij. Het betrof kennelijk een bomaanslag, gericht tegen partijleider Paraga, die op de bijeenkomst het woord zou voeren. Hij bleef echter ongedeerd omdat hij te laat kwam. Opmerkelijk is dat een woordvoerder van de partij de aanslag niet toeschreef aan Servische milities, maar aan "Kroatische verraders, die de macht willen behouden". Hiermee wordt gedoeld op de regeringspartij van president Tudjman, die de afgelopen maanden herhaaldelijk in conflict is gekomen met de Rechtvaardigheidspartij en haar militie, de HOS, omdat deze een meer extreme koers voorstaan dan Tudjman. De melding wijst erop dat de tegenstellingen tussen deze twee stromingen zich op korte termijn verder kunnen verheven.

Volgens een mededeling van de Kroatische (para-)militaire organisaties zou vorige week in Petrinja, een door Serviërs gedomineerde stad ten zuidoosten van Zagreb, een gewapend treffen hebben plaatsgevonden tussen leden van de JNA en een Servische militie, door de Kroaten aangeduid als "Chetniks". Volgens de Kroaten betrof het een gevecht tussen voor- en tegenstanders van de komst van een VN-vredesmacht naar de omstreken delen van Kroatië. Hoewel deze melding niet bevestigd kan worden, is een dergelijk treffen zeer goed denkbaar. Met name onder de autonoom opererende Servische milities in Kroatië bevindt zich nog een groot aantal tegenstanders van uitvoering van het VN-vredesplan, dat onder meer voorziet in de ontwapening van deze milities. De defensie-leiding daarentegen is voorstander van de volledige uitvoering van het plan, ondanks verzet onder met name lokale JNA-bevelhebbers in de Krajina tegen kernelementen ervan. Overigens duiden de Kroaten alle gewapende Servische groeperingen aan met Chetniks. Het is derhalve niet zeker dat de betreffende militie daadwerkelijk banden onderhoudt met de gelijknamige, ultra-nationalistische groepering in Servië.

Bosnië-Herzegovina

De etnische spanning in Bosnië-Herzegovina blijft groot. Nadat bekend was geworden dat bij het afgelopen weekeinde gehouden referendum over onafhankelijkheid voor Bosnië-Herzegovina meer dan 67% van de kiezers was opgekomen en bijna alle deelnemers hadden ingestemd met onafhankelijkheid, hadden de Serviërs, die deze onafhankelijkheid afwijzen en het recht eisen om deel te blijven uitmaken van het Joegoslavische staatsverband, in de Bosnische hoofdstad Sarajevo barricades opgeworpen. Er was sprake van gewapende incidenten in Sarajevo en een aantal andere Bosnische steden. De Serviërs eisten niet alleen dat de voorbereidingen voor de formele onafhankelijkheidsverklaring van Bosnië-Herzegovina werden opgeschort, maar ook dat zij een grotere invloed zouden verkrijgen op de Bosnische media en de samenstelling van de politie in de republiek. President Izetbegovic sprak van een "goed voorbereide provocatie" door de Serviërs en riep gewapende Moslims op zich gereed te houden om zich te verdedigen. Als reactie op met name de Servische acties hebben ook Moslims en

Kroaten in de delen van Bosnië-Herzegovina die zij domineren barricades opgeworpen.

De Bosnische regering heeft inmiddels grote aantallen politiereservisten gemobiliseerd, maar daarnaast tevens pogingen in het werk gesteld om in overleg met vertegenwoordigers van de Serviërs een escalatie van de tegenstellingen te voorkomen. Volgens Izetbegovic is het doel van deze onderhandelingen, waarbij ook vertegenwoordigers van de JNA aanwezig zijn, te komen tot een oplossing die met de belangen van alle etnische groeperingen in gelijke mate rekening houdt. Naar verluidt is inmiddels aan een deel van de Servische eisen tegemoet gekomen. Zo zou op korte termijn het Bosnische ministerie van Binnenlandse Zaken worden gereorganiseerd en zou de Serviërs meer invloed op de media zijn toegezegd. Ook is bekend gemaakt dat de JNA en de Bosnische politie, die min of meer proportioneel is samengesteld uit de bevolking van Bosnië-Herzegovina en derhalve een belangrijke Moslim-component kent, gezamenlijk patrouilles zullen gaan uitvoeren om de orde in de republiek te handhaven. Het is onduidelijk welke maatregelen verder zijn overeengekomen. Ook is onzeker of met de gemaakte afspraken in de Servische visie in voldoende mate aan hun eisen tegemoet wordt gekomen.

Er blijft onduidelijkheid bestaan over de huidige status van Bosnië-Herzegovina. Izetbegovic heeft eerder deze week gesteld dat de republiek zich nu als een onafhankelijke staat beschouwt en de EG opgeroepen deze onafhankelijkheid te erkennen. Van een formele onafhankelijkheidsverklaring van de regering van Bosnië-Herzegovina lijkt echter nog geen sprake. Dit houdt wellicht verband met de Servische eis dat hiervan voorlopig wordt afgezien. Onduidelijk is eveneens of de eerder gemaakte -omstreden- afspraken tussen vertegenwoordigers van de diverse nationaliteiten omtrent de handhaving van Bosnië-Herzegovina binnen zijn huidige grenzen, maar met vorming van kantons en een verregaande decentralisering van het bestuur in de republiek, zullen worden uitgevoerd.

De Serviërs hebben gedreigd dat zij in geval van een formele onafhankelijkheidsverklaring voor Bosnië-Herzegovina binnen zijn huidige grenzen ook hun eigen onafhankelijkheid verder zullen invullen. Zoals bekend hadden zij het afgelopen weekeinde, als reactie op het referendum over onafhankelijkheid voor Bosnië-Herzegovina, een eigen grondwet opgesteld. Ook hebben zij gesteld dat een onafhankelijkheidsverklaring voor Bosnië-Herzegovina zal leiden tot verder bloedvergieten. Deze positie lijkt echter te worden bestreden door de leider van de Servische partij in Bosnië-Herzegovina, Karadzic, die zich distantieert van de extreme vleugel van die partij. Dit kan erop wijzen dat hij bereid is met de Bosnische regering een compromis te sluiten waardoor de eenheid van Bosnië-Herzegovina binnen zijn huidige grenzen behouden kan blijven en de verschillende bevolkingsgroepen verregaande autonomie wordt verleend. Een belangrijke rol wordt door alle betrokken partijen toegekend aan de nieuwe bijeenkomst in het kader van de EG-vredesconferentie, die op 9 maart zal plaatsvinden, en waar het Bosnische probleem een van de belangrijkste agenda-punten zal zijn.

VN-afgezant Vance brengt momenteel een nieuw bezoek aan Joegoslavië. Gisteren heeft hij een ontmoeting gehad met Servische en JNA-leiders in Belgrado en vandaag zal hij gesprekken voeren met vertegenwoordigers van de diverse partijen in Sarajevo. Dit bezoek houdt verband met het feit dat het hoofdkwartier en de logistieke basis van de in Kroatië te legeren VN-vredesmacht zullen worden gevestigd in Bosnië-Herzegovina (Sarajevo resp. Banja Luka). Een escalatie van geweld in deze republiek kan derhalve ook negatieve invloed hebben op de uitvoering van het VN-vredesplan voor Kroatië.

De JNA

De ontwikkelingen in Bosnië-Herzegovina kunnen ook belangrijke gevolgen hebben voor de JNA, die naar schatting met zo'n 20.000-30.000 man in de republiek aanwezig is en bij een escalatie van het etnische geweld onvermijdelijk bij de strijd betrokken zou raken. De Kroatische media beschuldigen de JNA ervan reeds nu in Bosnië-Herzegovina eenzelfde scenario uit te voeren als vorig jaar in Kroatië: onder het mom van het handhaven van de openbare orde zou de JNA in feite actief samenwerken met de Serviërs.

In de praktijk blijkt echter de JNA zich tot nu toe zeer terughoudend te hebben opgesteld. Zo zou het leger in dorpen ten oosten van Sarajevo het opwerpen van barricades door Serviërs hebben verhinderd. Tegen deze achtergrond is vermeldenswaard dat de Servische minister van Defensie Negovanovic vorige week heeft gesteld dat door "fascistische krachten" (de standaarduitdrukking waarmee Serviërs de Kroaten aanduiden) in Bosnië-Herzegovina pogingen worden gedaan om een oorlog uit te lokken tussen de bevolking en de JNA. Volgens Negovanovic zal het leger niet toestaan dat dit zal gebeuren.

Aan de uitspraken van Negovanovic moet groot gewicht worden toegekend, omdat hij een medestander is van CGS en waarnemend federaal MinDef Adzic. Uit zijn uitlatingen is op te maken dat de JNA de voorkeur geeft aan de uitvoering van het eerder genoemde akkoord tussen vertegenwoordigers van de drie belangrijkste bevolkingsgroepen en een escalatie van de etnische spanningen wil vermijden. Tegelijkertijd heeft hij aangegeven dat de JNA niet zal toestaan dat de Serviërs een "islamitische staat" wordt opgedrongen. Daarmee onderstreept hij feitelijk het grote belang dat de JNA hecht aan Servische autonomie in Bosnië-Herzegovina.

Vooralsnog kan in de visie van Negovanovic geen sprake zijn van een terugtrekking van de JNA uit Bosnië-Herzegovina. Een dergelijke terugtrekking zal naar verwachting volgens de JNA-leiding in ieder geval gekoppeld moeten worden aan verregaande autonomie en afdoende veiligheidsgaranties voor de Serviërs in Bosnië-Herzegovina. Op een spoedige aftocht uit de republiek was aangedrongen door politici van Kroatische en Moslim-afkomst, die vrezen dat de JNA zich actief aan Servische zijde zal gaan opstellen. Een dergelijke ontwikkeling kan niet worden uitgesloten, maar de tot nu toe betrouwbare terughoudendheid van JNA-zijde onderstreept dat men vooralsnog een directe betrokkenheid bij de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina wil voorkomen.

Eerder deze week heeft het persbureau TanJug een aantal personele mutaties aangekondigd in de top van de JNA. Zo wordt in de loop van het jaar een aantal generaals en admiraals gepensioneerd. De belangrijkste daarvan zijn plv MinDef Brovet en de voormalig bevelhebber van de JNA-LuSK, Jurjevic. Tevens werd een aantal nieuwe benoemingen bekend gemaakt. Hierbij viel met name op dat de huidige bevelhebber van het (pas onlangs gevormde) 1e Militaire District, KolGen Panic, is benoemd tot plv CGS. Aangezien begin dit jaar KolGen Raseta in deze functie was aangesteld, kan worden verondersteld dat Raseta de opvolger zal worden van de huidige CGS, Adzic. Deze zou dan op zijn beurt op korte termijn formeel tot federaal minister van defensie worden benoemd. Het is echter niet uitgesloten dat deze laatste benoeming pas zal worden geformaliseerd wanneer definitieve besluiten zijn genomen met betrekking tot de oprichting van een nieuw Joegoslavisch staatsverband, waartoe de regeringen van zowel Servië als Montenegro hebben besloten.

Het ontslag van Jurjevic werd reeds verwacht, aangezien hij al geruime tijd op non-actief stond in verband met het neerschieten van een EG-helikopter eind vorig jaar, waarvoor hij de formele verantwoordelijkheid droeg. Enigszins

opmerkelijk is de pensionering van de Sloveen Brovet, die tot op heden met name een belangrijke rol heeft gespeeld bij het onderhouden van de contacten tussen de JNA en de EG-waarnemersmissie en daarbij blijk gaf van een gematigde opstelling. Waarschijnlijk houdt dit ontslag mede verband met zijn nationaliteit.

Conclusie/voorzicht

De militaire situatie in Kroatië lijkt, ondanks de voortdurende spanningen, over het algemeen rustig. In Bosnië-Herzegovina zijn de verhoudingen tussen de belangrijkste bevolkingsgroepen uiterst gespannen. Een escalatie van de etnische tegenstellingen, die belangrijke obstakels zou opleveren voor de uitvoering van het VN-vredesplan met betrekking tot Kroatië, kan niet worden uitgesloten. Zowel de Bosnische regering als de JNA lijken echter momenteel te streven naar een politieke oplossing van de tegenstellingen. Een directe militaire interventie door de JNA in Bosnië-Herzegovina is derhalve op korte termijn niet waarschijnlijk. Een eventuele terugtrekking van de JNA uit Bosnië-Herzegovina zal naar verwachting door de JNA-leiding in ieder geval gekoppeld worden aan verregaande autonomie en afdoende veiligheidsgaranties voor de Serviërs in Bosnië-Herzegovina.